

noć u devojačkoj sobi

momčilo paraušić

MAGELAN

Stojeći
žvaćem sendvič od prekuće
gledam domovinu kroz prozor.
Brojim zemljina sunca i ose
(u njima: crvene kiše, udari košave,
zemljotresi plus preko sto
topografskih znaka) – kao dete,
smučar ili slikar
koji takođe misle prostorom –
dok se umorim i zaspim
na nesigurnoj kori
da ne ustajem i ubijam noćne leptire
– pesme. Jer pesnik više nije izgnanik – on je
putnik na železnici
po zemlji koju kupuje u cvećari
za njeno bilje:
patriotizam je kao vodena para
ili kad ga bole noge
a domovina mapa uzbuđenja
čiju mladu istoriju brani
onim gde stigne po redu vožnje.

ZEMLJA

Izdvajam je iz haosa.
Mrvim grudvice, ispitujem poreklo, kad
počinjem da se krećem unazad
(šta će od nje ispasti).
Tako se odmaram.
Dajem oblik (okrugla, može pobeći),
unosim pokretački princip –
ono zbog čega postoji.
Danas je volim više nego juče.
Kiseonik, parenje životinja, odluke
– nastaju mlađe planine.
Penjem se: od doživljaja pravim
mitove, ukidam (udišem, izdišem).
Ali sve to stavljam u peć
da odredim civilizaciju.
Perem ruke uzbuđen.
Izlazi topla. Pucketka.
Željna haosa.

NOĆ U DEVOJAČKOJ SOBI

Njena kuća
ogradena živom ogradom,
Ciganima. Oko nje oni
sazrevaju triput brže.
Kao da padaju vesele
loptice snežne
i odskakuju među njenu decu.
Ona ostavlja topotu
ispod pahuljica.
Snežni čovek
krije njena mala stopala.
Sav taj sneg je topao.

ĐAVOLJA NOĆ

Tog jutra ljudi su
stavljači tamne naočare
oblačili haljine
koje su mogle da pokriju ožiljke
(još su boleli zglobovi mišići vene)
usvajali decu davalci priloge
u humanitarne fondove hranili životinje
skupljali odbačeno sobno bilje
koje je brzo uzvraćalo ljubavlju
postili
gradski pesnici maštali kako je bilo
na licu mesta
potom dugo udisali ozon:
priroda brzo i burno uzima
ono što strpljivo i tiho daje
a komunalni radnici sve to
stavljači iznad osećanja:
grupisani po profesijama
sortirali punili kamione koji su
nestajali u nepoznatim pravcima
vraćali se prazni

ISKUSTVO

Zašto majstor vrti glavom?

Ležišta, opruge, osovine
kaže na jedno oko
sa vruće stolice.

Ne brini, majstore.
Neka ukras bude.
Nije isto ni ono
što budi i meri.

Moj časovnik.
radi na kašalj.
U četiri potresu se
ležišta, opruge, osovine,
prašina pane
na lupe, zvona, pincete.
Ne brini, majstore.

dve pesme

natalija dudaš

IZBOR

nadomak ruke ti
zrela breskva
ili zri
podaj je nekome
sagni se dohvati puzi
zaboravi sebe
posle sanjaj usneš li

u twojoi sobi
dok strepiš nad sobom
belinom praznog lista
nasloni se na vrata
oslušni
ne padaju mrtve ptice ojadene
zaboravi sebe
primakni se vodi
ne sanjaj to je on
jeza pre
onda drhti izbegneš li

nadomak ruke je
podaj nekome
ne tuguj ne mrzi
čekaće belina znana
podaj list smogneš li
nećeš
ovaj put nad vodom
si ti

RAZLOG

natkrilan nad vodom
što te malo pre imala
zadovoljan likom lelujavim

skladnom lepotom
smešeći se ovlaš
pozvao bi još nekog do ogledala

ti jesi snažno raspeče
glatka tišina pod kožom
radosno naviranje
bez andela

pa ko ume
hitro zahvatiti
na kolena
na grudi pčele
za prvo skrnavljenje
do lepog oka tog
senku krhke ruke
od prvog divljeg davanja

natkrilan nad vodom
drhtiš
očekuješ dogovoren znak
umiruću drugu polovinu

onom crtom upokojenu
ne treba ti taj nemih svet

a
poveo bi ga sa sobom do ogledala

s rusinskog preveo autor

poslednje putovanje

miroslav dimitrijević

POSLEDNJE PUTOVANJE

Sam kao oko Kolumbo plovi po svesti
A grad opićao: blešti sazvežde šljunka
Sanja da će kao nekad svoje moćno ja sresti
Što se na pučini nazire kao trunka

Nasukan u životom pesku: belini papira
Savetuje posadu na jug ko ptice da leti
A oko stone lampe jato noćnih leptira
Šalje poslednji SOS ka tamnom svemirskom svetu

I evo ga najzad otkriva svoje telo
u bonaci između dva znojenja slana
Nezadovoljna žena sporu oblači odelo
Na vetrar za prozorom ljujla se cvetna grana

SUNČEV ZAKON I PANDORA

Oktobar: kraj je biljne olimpijade
I pozno voće stiže do cilja
Pandora zatvori kutiju u beg nadade
A za njom potera od suvog lišća sa bilja

Zvezdanom nebū lukave odnose dare:
I sunce na sebi da iskuši svoj zakon
Dok rzenjem ranjeno poslednje grožđe tovare
Zima se sprema da siđe u zemljin zaklon

Proredila se potka od ciće i vetrova:
Gusto letnje sukno na mrežu ribarsku seća
Iz snežnog jajeta pijuće samo sova
I nadmudruje se s kutijom do proleća

baštovan

tatjana drakulić

STIĆI

Ni udobno, ni ukusno:
grickati nokte, u hodu.

Zato:
pre no što kreneš:
pronadi, pouzdan, predmet:
svežanj ključeva, olovku, dvodinarku...
Usput se seti melodije,
predmet okreći, u ritmu,
zviždući.

Možeš poiaaa-ko;
zaobideš, propustiš,
osvrneš se, zavririš;
da nastojiš da ne staješ.

Pazi, nemoj da izgubiš.

BAŠTOVAN

Oborila, lični, rekord:
zalivanje, okopavanje,
održavanje, kalemjlenje,
čišćenje korova, raspoloženja.

Tri dana,
osam sati,
petnaest minuta.

Da sudije, ne budu, stroge,
ne puštaju,
usporeni,
snimak.

angina pectoris

silvija dražić

Dance macabre

Sviće Poslenji dan.
Već bat kopita i vrisak biča.
Preputna groza raspliće korak.
Hiljade precvalih snova,
gaj što s večera miri,
žubor pod jezikom
ne mogu poraziti
ovu promuklu izvesnost.
Dugo je noć pred nama.
Daleko odredište.
Treba igrati vešto
mada se uvek gubi.
Bisage krepe tek kratko.
Potom, dugo prepoznavanje.
Muk u pogledu, nemoć rasprskava kretnje.
Lepljiva želja pod pazuhom
teško se predaje.

Optima se dah.
Tajna je u skoku.
Kročiti smelo, s pesnicom u grlu.
Prenebreći vreme užarenih peta.
Sedam nuda med prstima
spasiće nas tuge.
A onda je leteti lako.

Tužbalica

Može li se verovati nadi.
što načas ovlaži dlan,
kad tako nejaka je reč.
Jer ptice jednako odlaze
dirlute muklom i neznamim zovom.
Strepenja im ledi krila.
Pesma bez pevača bludi:
Kako je plačna ova raskošna dolina.
Poraženi snovi, lutalice,
nemili dodir zime.
Jarost dana slepi razrogachaene oči.
Iza se ne vidi.
Samo podrhtava.
Slutnja kida poslednje latice.
Ona pred pragom spava,
pa preti i zove.
Njen šupljii glas nazivlje naš svet.
Ipak, optima se reč
Cutanj što preseca dah.
Poigrava, treperi i zaneta sobom
o svetlosti snuje.
Njeno beskonačno vreme razuzdano traje.

Angina pectoris

Teskoba dostiže tačku vrenja.
Raščinjen jezik prodaje se zalud svakoj nadi.
Iskliznuće. Negde je zaribalo.
Pokret se spotiče
i unazad razlaže svoje, sada već neumenje.
Razulareni, zahukali sklop
(osujećen beži sa dlana).
Crvenilo grla
upozorava na neizlečivost.
(Vrisak je bio predug.)
Dan izmiče, izmiče
tako bolno negovan vreme.
Od prevelike želje
ruke već u praznom tuže.
Slom je preko praga.
Golicanje u palčevima.
Draž bezdana,
slatki miris blata.
Kako je zamamna i gusta pesma koja zove.
Igra bez pravila, nedramatična, izvesna
a ipak uzbuđljiva,
piše se i briše
mojom šakom a bez mene.

kuda ćeš, zeleni gušteru, sam

momir vojvodić

NEKA SE BEZ TEBE IŠTA, IŠTA SLUČI

Ne guraj nos u svake trice,
Gorda mirodijo u svacičoj čorbi!
Neka drugi dodu do riječi,
Neka se posavjetuju ljudi,
Neka sahrane čovjeka bez tebe,
Neka nekoga uzdignu bez tebe,
Neka provedu vezanog bez tvoje
Pljuvačke u lice i noge u slabini,
Neka nekom presude bez tvoga suda,
Neka ikog zapale bez tvoge šibice,
Neka neko potone bez tvoga kamena
O nejakom vratu, dobrovoljče!
Neka jedne štampanju novine
Bez tvojih izjava i savjeta,
Intervjuja i retuširanih pozverportreta;
Neka bar jedan okrugli sto
Bude bez tvoga neminovnog čoška;
Neka prdne kukavica ugori
Bez tvojih nadležnih instrukcija;
Neka jednom poskupe cigarete
Bez tvojih dimova i alarmnih zvona;
Neka prode i jedna nesreća
Bez tvojih predavanja o sreći;
Neka zapamte ljudi i jedan govor
Bez tvojih presredačnih aplauza;
Neka se jednom suoče bez tebe očivadi,
Neka se prije tvoje ičija opštene kučka!
Neka iko ostane bez nosa, kidonoso,
Bez tvoje kusture i tvog britvulinia!
Neka neko bez tebe ošamari ženu,
Neka jedan starački dom otpočine
Bez tvojih predavanja o mladim starcima,
Neka sužnji jednu noć ne misle o tebi!
Neka se desi ide, ide, ide neočekivani puč
Čiji ti nijes istorijski inicijator,
Nek se sklopi sveopšti mir,
Neka se bez tebe išta, išta sluči.

DVA MOZGA

Dva mozga se svako veće druže
I dok klonu oko grada kruže

Opsjednuti tihim nemirima
Širokim se kriju šeširima

I tihano šapuću u brade
Svaku riječ jezik grlu krade

Šta šapuću dva mozga međ sobom
Pitaju se mozgići sa zlobom

I uzalud sluškaju i motre
Usta koja sve tiše šupotre

A dva mozga sve više i više
Strašno šapču sve tiše i tiše

Ravnodušna što ih doušnici
Prate dok im bubre zaušnici

Dok dva mozga šapču tiše mrvava
I vježbaju kako zbori trava

KUDA ĆEŠ, ZELENI GUŠTERU, SAM

Kuda ćeš zeleni gušteru sam
Na stazi što u nedonod vodi
Slijepje putnike na koje kam
Sudbe pada čim se koji rodi

Kome ćeš lakovjeran reći san
Na prvom konaku pijući mrak
Kroz slamku zaljubljen u novi dan
Pun strepnje da te ne probode zrak
Ošuren žarkom sunčanom pjenom
S metkom u glavi i jednom zjenom
Kome ćeš smjeli ponuditi vid

Kad svi želete budni i lijepi
Da ostanu gluvi i slijepi
Pred onim zbog čega puziš uz zid

PROZA POLJA

uspomena na buđonija

ištvana brašnjo

Evo jednog pisma:

»Poštovani maršale Budoni, hrabri i nezaboravni
druže glavnokomandujući!

Čitam u novinama da je vaše neustrašivo srce
prestalo da kuca, plačući nastavljaju, dakle, da
čitam da vas više nema među nama. To je žalosna
istina.

Jer lukave medunarodne mahinacije buržoaskog
kapitala više neće moći da izmišljaju vest o smrti
najhrabrijih crvenih vojnika, kao što su to toliko
puta činile, jer se ne može tek tako razglasiti smrt
istorije. Ispunjen poniznim ponosom, prisećam se
sličnih napisu u »Crveno konjici«, s kojima su, za
vreme predaha između bitaka, upoznavali borce
koji su kvarili iz hiljade rana.

Sećam se zatim još i grada Rijazana, kako plamti
od letnje žegje, njegovih divnih brezovih parkova,
koji su pobeleli od prašine, dok je uz zvuke harmo-
nikе naša brigada napuštala grad, neustrašivo kora-
čajući u susret novim teškoćama. Kao neki veliki
šlep vukla je za sobom zaguljiv gusti prag kuge,
koji je sipo, konji su od njega frkali i kihali, u nozdr-
vama su im plamtile žiške koje se nikada nisu ga-
sile, iste onakve kakve religiozni elementi drže u
svojim kućama ispred izbledelih ikona, veličajući
davnu prošlost umesto današnjice. Duž čitavog ši-
rokog druma pulsiralo je vrelo leto, a prekaljeni
borci su počeli da plaču osetivši onu užasnu ravno-
dušnost, koju je nesvesna masa pokazivala prema
namu.

Joj, 1918. godino, koja si u naša srca utisnula ne-
verovatnu veličinu, koja si gazila po ljudskim
srcima; na tvom ostarelomu licu nikada nije mogla
da prestane da vri krv, jer su ti najbolji sinovi padali
kao jesenje lišće s drveća dole u blato crne zemlje.

O, svetska revolucija, kako smo samo krajnjicom
tvog lepršavog plašta brisali nepresušni znoj naših
zanesenih lica.

Ali mnogi su te izneverili između nas, vođeni naj-
boljim namerama da i u našoj domovini ostvarimo
tvoje veličanstvene tekovine!

Jer, šta nas je očekivalo u našoj domovini, kad
smo te, tvrdog srca, prepustili tvojoj sudbinu?

Imperijalistički lovci su zaigrali ples smrti na na-
šim grobovima, a kraljevski psi su nam celog života
bili za petama. S nama su tako ružno postupali i u
našoj rođenoj domovini: naše sablje, prekajlene u
krvi štetocina, slamali smo na sopstvenim kole-
nim, poniženi ludačkim smehom domaćih pokvare-
njaka.

Druže glavnokomandujući! Kuda li je u ono
vreme jurila vaša crvena konjica, kroz mrklu noć?
O čemu li su pevali naši na smrt spremni drugovi,
ogorčeni na bekrijanja nitkova? Ko se još seća
onog pogrbljenog, samouverenog vojnika s naoča-
rima, Isaka Babelja?

Naša bi vas zemlja, sa svojim ravnicama i pro-
stranstvima, podsetila na žitorodni Kuban, a noćni
zrak je i ovde, tokom dugih vekova, upio u sebe
upravo toliko jauka, kao i onde, baš kao da je neki
odvratni morski sunder.

»Livadska zvezda – gororila je pesma – li-
vadska zvezda nad mojom rodnom kućom, i tužna
ruka moje majke...«

Sav plamen svoje mladosti ja sam dodaoo onoj vel-
ikoj lomači, koja sve do dana današnjeg osvetljava
naša najlepša nadanja, a sve ovo izneo sam kao
poslednji pozdrav.

Jožef Bognar

vojnili omske Crvene konjice«
Sedi starci suznih očiju gledaju iza zidova zabitih
varošica u isto ono ništavilo, svuda po svetu stohi-
ljaditi put ponavljaju svoje priče, koje su od duga
upotrebe izandale, kao da okreću neki molitveni
milin: vojnici Budonija i ostareli heroji širokih
ramena Isaka Babelja, o kojima su pisci punih pola
veka nastojali da napišu najbolju knjigu na svetu.

S mađarskog preveo Josip Varga